

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-614991-IX-9001/09/WR

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa dnia *05/06* / 2009 r.

**Pan
Bogdan Klich**

Minister Obrony Narodowej

Liche Lamog Janie Ministrze

Upierzejmie informuję, iż dnia 29 kwietnia br. moi współpracownicy przebywali w 10 Brygadzie Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie. Jednostka wchodzi w skład 11 Dywizji Kawalerii Pancerniej. Celem wizyty było sprawdzenie przestrzegania praw obywatelskich oraz zapoznanie się z warunkami służby oraz szkolenia, a także najistotniejszymi problemami żołnierzy jednej z największych jednostek w naszych Siłach Zbrojnych. Odbyto spotkania z dowództwem, kadra, oraz żołnierzami (w tym z korpusu szeregowych zawodowych) podczas których zainteresowani mieli możliwość przedstawić Rzecznikowi swoje uwagi i wnioski. Brygada jako jedyna jednostka w Wojsku Polskim posiada na wyposażeniu czołgi typu „Leopard”. Poruszone przez żołnierzy problemy zostały omówione z Dowódcą Brygady gen. bryg. Andrzejem Reudowiczem a następnie przedstawione przybyłemu do Świętoszowa - Zastępcy Dowódcy 11 Dywizji gen. bryg. Mirosławowi Rozmusowi (Dowódca gen. dyw. Paweł Lamia w tym czasie był na leczeniu w szpitalu). Podczas pobytu w jednostce oraz prowadzonych licznych spotkań i rozmów z kadra i żołnierzami (także w trybie indywidualnym), nie zgłaszano przypadków naruszania praw obywatelskich żołnierzy.

Podczas spotkań żołnierze przedstawili Rzecznikowi wiele drażliwych a jednocześnie istotnych dla tego środowiska problemów. Zaliczyć do nich należy w szczególności:

1/ wprowadzenie znacznych ograniczeń w budżecie MON, spowodowało, iż w Brygadzie nie wypłaca się kadrze należności za podróże służbowe oraz gratyfikacji związanych z powierzaniem wykonywania obowiązków, co jest naruszeniem dyscypliny budżetowej. Wypłata tzw. „mundurówki”, pomimo zapewnień, iż zostanie zrealizowana do 27 kwietnia br. do czasu wizyty w jednostce, nie została dokonana i nikt nie był w stanie odpowiedzieć kiedy to nastąpi. Zagrożone są także wypłaty związane z urlopami kadry. Brak jest środków na zakup sprzętu (w tym szkoleniowego) i konieczne naprawy co w konsekwencji grozi jego szybszym zużyciem a nawet zniszczeniem. Ograniczone zostały możliwości podnoszenia kwalifikacji przez żołnierzy z uwagi na zmniejszenie funduszy przeznaczonych na ich refundację. Zgodnie z obowiązującymi przepisami kadra zobowiązana jest do wykonania corocznych badań profilaktycznych (badania takie powinno wykonać w jednostce ok. 700 żołnierzy), jednak z uwagi na brak stosownych środków nie można ich przeprowadzić. Tymczasem w maju jest termin zaliczania testów z wychowania fizycznego i lekarz jednostki nie dopuści do zdawania żadnego żołnierza, który nie ma ważnych badań okresowych. Nie będą mogli zatem przystąpić do obowiązkowego egzaminu z przyczyn niezależnych od nich.

2/ nadmierna centralizacja uprawnień kadrowych utrudnia funkcjonowanie jednostki. Proponowano, aby Dowódca Brygady posiadał większe kompetencje w tym zakresie. Dotyczy to w szczególności możliwości wyznaczania na stanowiska służbowe podoficerów (z korpusu szeregowych), bowiem Dowódca najlepiej jest zorientowany ile ma etatów i kto z pełniących służbę, zasługuje na taki awans. Obecnie jest zbyt długi tryb załatwiania tego rodzaju spraw. Jako przykład podawano st. szeregowych, którzy stosowne kursy ukończyli w czerwcu 2008 r. i do tej pory nie zostali awansowani.

3/ w ocenie kadry niezrozumiały i mało przejrzysty jest obecny podział kompetencji w sprawach kadrowych. Do mianowania na wyższy stopień wojskowy uprawniony jest MON, ale do wyznaczenia na wyższe stanowisko służbowe Dowódca Wojsk Lądowych. Dowódca jednostki ma uprawnienia do mianowania do stopnia st. sierżanta - ale nie posiada kompetencji do przedłużenia kontraktu (o tym decyduje Departament Kadr MON).

Pragnąc przedłużyć kontrakt, zainteresowany żołnierz zwraca się do dowódcy jednostki, który znając jego umiejętności wystawia pozytywną opinię i zwraca się do organu uprawnionego. W przypadku odmownej odpowiedzi, pomimo pozytywnej opinii dowódcy nie można go przyjąć. Przy takim systemie doboru, może zostać skierowany do jednostki żołnierz kontraktowy zupełnie nieznanym dowódcy. Zdaniem kadry należy unikać tego rodzaju rozwiązań, a do służby kontraktowej powinni być przyjmowani żołnierze już sprawdzeni podczas służby w jednostce. Zapobiegnie się wtedy powoływania do służby osób przypadkowych o słabych kwalifikacjach. Ma to istotne znaczenie szczególnie w obecnej sytuacji, kiedy kandydatów jest znacznie więcej niż miejsc. Podobnie przedstawia się sprawa z powoływaniem żołnierzy do służby stałej. Dowódca Brygady wybiera najlepszych żołnierzy służby kontraktowej, którzy w jego ocenie spełniają wszystkie wymogi, aby pełnić służbę stałą. Wnioski takie są następnie kierowane do Departamentu Kadr i tam zapadają decyzje. W bieżącym roku na przesłanych do Departamentu Kadr ok. 40 wniosków tylko w jednym przypadku przyszła odpowiedź pozytywna. Dla dowódców jest to sytuacja niezrozumiała i utrudniająca im znacząco proces dowodzenia i szkolenia. Poruszono także problem przekroju strukturalnego korpusu podoficerów oraz ograniczone i utrudnione możliwości awansowania np. ml. chorążego (zdaniem podoficerów może awansować po 9 latach). Proponowano , aby na poszczególnych stanowiskach służbowych stworzyć widełkowy system zaszeregowania, który uwzględniałby posiadany staż służby, opinie służbowe i kwalifikacje żołnierza. Przyjęcie takich rozwiązań dawałoby dowódcom większe możliwości w zakresie awansowania wyróżniających się żołnierzy i byłoby istotnym czynnikiem motywacyjnym dla korpusu podoficerów. Krytyczne wypowiedzi odnosiły się także do obowiązującego obecnie systemu prowadzonych kursów i przeszkoleń (aby awansować wymagane jest ukończenie specjalistycznego szkolenia). Zdaniem żołnierzy , to dowódca powinien decydować o tym ilu żołnierzy należy przeszkolić, ponieważ najlepiej wie, ile ma wakatów i kogo należałoby na te stanowiska wyznaczyć. Decyzje w tej sprawie przychodzą jednak od wyższych przełożonych i Dowódca Brygady otrzymuje limit niezależnie od tego, ile ma wakatów w jednostce. Poruszony został także problem dotychczasowych rozwiązań ustawowych odnoszących się do możliwości przyjmowania szeregowych zawodowych do Wyższej Szkoły Oficerskiej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami szeregowy zawodowy

aby ubiegać się o przyjęcie do WSO musi wcześniej zwolnić się ze służby wojskowej, bo inaczej nie zostanie przyjęty. W przypadku zwolnienia się ze służby i nie przyjęcia do WSO, aby ponownie zostać powołanym do wojska, całą procedurę związaną przyjęciem musi rozpoczynać od początku. Dla dowódców, a szczególnie dla zainteresowanych tym problemem żołnierzy, jest to sytuacja niezrozumiała i wymagająca pilnych zmian.

4/ Duża część zgłaszanych problemów dotyczyła spraw mieszkaniowych. Możliwość wykupu mieszkań przez kadre zamieszkałą w Świętoszowie, tak jak w innych garnizonach została wstrzymana. Przygotowywana jest nowelizacja przepisów o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych. Zaniepokojenie zainteresowanych budzi informacja, iż po ich wprowadzeniu w życie, trzeba będzie znacznie więcej zapłacić za wykupywane mieszkanie. Ponieważ w Świętoszowie nie przewiduje się możliwości sprzedaży lokali kadrze, zdaniem żołnierzy zawodowych, MON powinien wskazać garnizony, w których mieszkania można wykupić. Wskazywano ponadto na różnice cenowe w przypadku konieczności sprzedaży wykupionego lokalu np. w Świętoszowie a przykładowo dużym mieście (Szczecin, Wrocław). W ocenie kadry te różnice winny być uwzględniane podczas wykupu. Znaczna część kadry nie zamieszkuje w Świętoszowie a dojeżdża do miejsca pełnienia służby z pobliskich miejscowości i korzysta z przysługujących im dopłat. Ponieważ obowiązujące w tym zakresie przepisy mogą być różnie interpretowane, proponowano aby precyzyjnie określić co oznacza „miejscowość pobliska” (jakie musi spełniać kryteria) i „dogodne połączenie środkami komunikacji publicznej”. Zgłaszano także propozycje, aby albo nikomu nie płać albo płać wszystkim, którzy mieszkają poza garnizonem.

Poruszonych zostało także wiele innych spraw w tym:

a/ dlaczego w przygotowywanej nowelizacji ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych uniemożliwia się nabycie praw emerytalnych szeregowym zawodowym poprzez wprowadzenie ograniczeń wiekowych. Podkreślano, iż takich uwarunkowań nie zastosowano w ustawie o policji oraz innych służbach mundurowych;

b/ niezrozumiałym dla żołnierzy jest wprowadzenie dodatku motywacyjnego wyłącznie dla podoficerów. Z nieznanых przyczyn pominięci zostali żołnierze pozostałych korpusów tj. oficerów i szeregowych;

c/ w jednostce spośród kadry wyznaczani są „oficerowie dochodzeniowi”. Zadaniem ich jest prowadzenie postępowań w sprawach szkód w mieniu powstałych w Brygadzie. Za

dodatkowe wykonywanie zadań nie otrzymują żadnej gratyfikacji finansowej, ponieważ brak jest stosownych przepisów w tym zakresie. Z uwagi na ich istotną rolę oraz duże obciążenie zadaniami, - zdaniem żołnierzy - sprawy te powinny zostać uregulowane na szczeblu centralnym.

d/ zgodnie z obowiązującymi przepisami tylko pełnomocnik może prowadzić postępowanie o dopuszczenie do informacji niejawnych. W ocenie zainteresowanych liczba pracowników w pionie ochrony jest zbyt mała w stosunku do otrzymywanych zadań. Proponowano zróżnicować liczbę osób od ilości żołnierzy i pracowników w danej jednostce.

e/ brak środków na ochronę fizyczną jednostki w tym na konserwację zainstalowanych urządzeń (w tym elektronicznych). Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami w tym zakresie tylko Szef Inspektoratu Wsparcia posiada takie środki i kompetencje. Utrudnia to skuteczne zabezpieczenie jednostki ponieważ kto inny jest użytkownikiem infrastruktury i kto inny inwestorem.

f/ podniesiony został także problem, czy żołnierz pełniący aktualnie służbę wojskową może mieszkać za granicą. Dotyczy to w szczególności garnizonów położonych w pobliżu granicy i spowodowane jest przede wszystkim znacznie niższymi czynszami za wynajmowane mieszkania.

Uwzględniając powyższe, oraz działając na podstawie, art. 16 ust 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) przedstawiam te istotne i trudne sprawy, wyrażając nadzieję, że podjęte przez Pana Ministra działania spowodują ich rozwiązanie.

Będę wdzięczny Panu Ministrowi za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku wobec przedstawionych problemów.

